

1-29/5

LATVIJAS REPUBLIKAS UZŅĒMUMU REĢISTRS

Pērses ielā 2, Rīgā, LV-1011 Reģ. Nr.90000270634-Tālr (371) 6 7031 703, fakss (371) 6 7031 793
e-pasts: info@ur.gov.lv, www.ur.gov.lv

Rīgā

Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra Konsultatīvās padomes nozaru sēdes PROTOKOLS Nr. 3

13.07.2010

Sanāksmi vada:

LR Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra v.i.

Sandis Karelis

Piedalās:

Valsts tiesu ekspertīžu biroja vadītāja
Tieslietu ministrijas Nozaru politikas departamenta direktore
Zvērināts advokāts
Komerclikuma komentāru autors
Ārvalstu investoru padome
Juridiskās nodaļas vadītājs

Maira Čentoricka
Olga Zeile
Jānis Rozenbergs
Aigars Strupišs
Liena Rubene
Aivars Paegle

Protokolē:

LR Uzņēmumu reģistra Juridiskās nodaļas juriskonsulte

Silga Ozoliņa

Sanāksmi sāk plkst. 15.00

Sandis Karelis atklāj sēdi un informē klātesošos par darba kārtībā esošo jautājumu par „nepārprotamiem pierādījumiem” likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 14. panta septītās daļas izpratnē.

Aivars Paegle sniedz ieskatu izskatāmajā jautājumā: Likumdevējs ir noteicis, ja Uzņēmumu reģistram tiek iesniegti nepārprotami pierādījumi, kas apliecina paraksta viltošanas faktu, Uzņēmumu reģistra valsts notāram ir pienākums pieņemt lēmumu par atteikumu reģistrēt (pievienot lietai) dokumentus vai izdarīt ierakstus publiskā reģistrā. Šāda prasība ir attiecināta uz komercreģistrā, biedrību un nodibinājumu reģistrā, uzņēmumu reģistrā, maksātnespējas reģistrā reģistrētiem tiesību subjektiem. Līdz šim Uzņēmumu reģistra ieskatā par nepārprotamu pierādījumu tika uzskatīts kvalificēta speciālista - eksperta kategorisks atzinums par paraksta viltošanu. Tādējādi Uzņēmumu reģistrs atzīst par juridiski nesaistošiem dokumentus, uz kuriem ir viltoti paraksti, ja šiem parakstiem būtu bijusi juridiska nozīme to īstuma gadījumā. Arī tiesību eksperti¹ ir atzinuši, ka ar jēdzienu „nepārprotami pierādījumi” jāsaprot jebkādi pierādījumi, kuri nerada šaubas par paraksta viltošanas faktu. Tādēļ eksperta atzinums var tikt uzskatīts par nepārprotamu pierādījumu likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 14. panta

¹ Uzņēmumu reģistra amatpersonu lēmumu atziņas ar ekspertu komentāriem. *Jurista Vārds*. 06.10.2009.Nr.40 (583).

septītās daļas izpratnē. Līdz ar to Reģistra valsts notārs ir tiesīgs atteikt reģistrēt dokumentus vai izdarīt ierakstu komercreģistrā, kā arī attiecīgi - atcelt dokumentu reģistrācijas vai ieraksta izdarīšanas komercreģistrā lēmumu, ja ir saņemti nepārprotami pierādījumi par paraksta viltošanas faktu. Turklāt, šobrīd Uzņēmumu reģistra praksē kā nepārprotami pierādījumi tiek atzīti ne tikai tiesu ekspertu reģistrā iekļautu ekspertu atzinumi par paraksta viltošanas faktu. Uzņēmumu reģistrā ir iesniegts biedrības Latvijas neatkarīgo ekspertu asociācija speciālista atzinums (slēdziens), kura kompetence tiek apšaubīta. Līdz ar to nepieciešams noskaidrot, vai jēdzienā „nepārprotami pierādījumi” ietilpst tikai Latvijas valsts atzīti eksperti, vai arī privātie eksperti, kā arī ārvalstu eksperti. Proti, vai atzīstami ir arī tiesu ekspertu reģistrā neiekļautie speciālisti (eksperti).

Jāņem vērā, ka likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 14. panta septītās daļas norma tika iestrādāta likumā jau 2006. gadā. Tās mērķis bija radīt pietiekami efektīvu un ātru mehānismu, lai apturētu to personu pretlikumīgas darbības, kuras savu statusu ieguvušas, pamatojoties uz dokumentiem, kuros ir viltoti paraksti. Prakse liecina, ka 99 % gadījumos, kad tikuši atcelti valsts notāru lēmumi, pamatojoties uz eksperta atzinumu par paraksta viltošanas faktu, tie netiek vairs apstrīdēti.

Olga Zeile uzskata, ka eksperta atzinums ir tikai viens no pierādīšanas veidiem. Turklāt par nepārprotamiem pierādījumiem varētu runāt tad, kad paraksta viltošanas fakts jau ir pierādīts. Apšaubā, ka Uzņēmumu reģistrs, balstoties tikai uz viena eksperta apgalvojumu, redīgē ierakstus. Neapšaubā tādu atzinumu, kas sniegts kriminālprocesa ietvaros, kurā norādīts uz paraksta viltošanas faktu.

Aigars Strupiņš norāda, ka likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 14. panta septītajā daļā ir paredzēts tikai ieraksta izdarīšanas atteikums, tāpēc nav skaidrs, uz kā pamata Uzņēmumu reģistrs atceļ jau izdarītu ierakstu. No likuma tieši neizriet, ka Uzņēmumu reģistrs varētu tā rīkoties bez tiesas nolēmuma.

Attiecībā uz ārvalstu ekspertiem ir problēma, ka Uzņēmumu reģistrs nevar pārzināt katras valsts sistēmu, līdz ar to ārvalsts eksperta atzinums nebūtu vērtējams kā nepārprotams pierādījums.

Sandis Karelis norāda, ka nav šaubu par ekspertu atzinumu kā nepārprotamu pierādījumu. Arī tiesas vairākkārt ir akceptējušas šādu reģistra praksi. Taču diskusija ir nepieciešama tādā aspektā, lai saprastu, kāds eksperta atzinums atzīstams par pietiekamu (nepārprotamu) pierādījumu. Līdz šim Uzņēmumu reģistra ieskatā par nepārprotamu pierādījumu varēja tikt uzskatīts arī tiesu ekspertu reģistrā neiekļauta eksperta atzinums, kurā secināts, ka paraksts ir viltots un par šo faktu nav strīda. Taču šobrīd ir svarīgi saprast, kādu ekspertu atzinumi ir saistoši Uzņēmumu reģistram.

Norāda, ka atsevišķos normatīvajos aktos arī Latvijas neatkarīgo ekspertu asociācijai ir paredzēts veikt ekspertīzes (par līgumam neatbilstošu precī), taču ne rokrakstu izpēti. Minētais vedina domāt, ka no valsts puses viņi ir daļēji atzīti. Taču Latvijas neatkarīgo ekspertu asociācijas speciālistiem nav nepieciešams iegūt sertifikātu ekspertīžu veikšanai. Tāpēc iespējams sertifikācija varētu būt tā robežšķirtne, lai izšķirtu, kuru ekspertu atzinumi ir saistoši Uzņēmumu reģistram.

Papildinot Aivara Paegles teikto norāda, ka savulaik parakstu viltošanas problēma bija ļoti aktuāla, tāpēc Uzņēmumu reģistrs 2006. gadā iniciēja nepieciešamos grozījumus likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 14. panta septītajā daļā. Mērķis bija radīt mehānismu, kā atcelt izmaiņu reģistrāciju uz tādu dokumentu pamata, kuros viltots paraksts.

Jānis Rozenbergs norāda, ka Uzņēmumu reģistram kā administratīvā procesa iestādei jāpiemēro Administratīvā procesa likums. Administratīvā procesa likuma 178. pantā noteikts, ka ekspertīzi lietā nosaka tiesa. Tātad, ekspertīze ir ticama un neatkarīga, jo to nosaka tiesa, nevis izvēlas kāda no pusēm. Citos gadījumos – persona, kas pasūta ekspertīzi, to apmaksā. Līdz ar to

Administratīvā procesa likuma izpratnē, personai izvēloties ekspertu no tiesu ekspertu reģistra, pasūtot un apmaksājot ekspertīzi, to jāņem vērā kā rakstveida pierādījumu, bet ne ekspertīzi. No šī viedokļa nebūtu atšķirības, vai atzinumu sniedz Latvijas neatkarīgo ekspertu asociācijas speciālists vai tiesu ekspertu reģistrā iekļauts eksperts.

Taču svarīgs ir jautājums par kvalifikāciju. Uzņēmumu reģistra valsts notārs, pieņemot lēmumu, nevar izvērtēt, cik eksperts ir kvalificēts, kāda ir viņa izglītība utt. Līdz ar to tas būtu uzskatāms par kritēriju, lai izšķirtos. kādu eksperta atzinumu Uzņēmumu reģistrs atzīst. Ja valsts ir ekspertu iekļāvusi tiesu ekspertu reģistrā un eksperts noteiktā kārtībā ir ieguvis sertifikātu, tātad valsts ir apstiprinājusi eksperta zināšanas kā pietiekamas, un Uzņēmumu reģistram par to nebūtu vairs jāšaubās, pretēji Latvijas Neatkarīgo ekspertu asociācijas speciālistu zināšanām. Tāpēc Uzņēmumu reģistram būtu pareizāk ņemt vērā tikai to ekspertu atzinumus, kuru kompetenci ir apstiprinājusi valsts. Papildus jānorāda, ka nevienam no Neatkarīgo ekspertu asociācijas speciālistiem nav liegts izpildīt kritērijus, kas nepieciešami, lai viņu iekļautu publiskajā reģistrā. Vēl jāvērs uzmanība, ka Neatkarīgo ekspertu asociācijas eksperti par savu atzinumu nekādu atbildību nenes. Izņemot kriminālatbildību par apzināti nepatiesa atzinuma sniegšanu. Turpretim valsts sertificēts eksperts nes atbildību ar savu sertifikātu. Proti, Valsts tiesu ekspertu padomē var tikt pārskatīts jautājums par eksperta atrašanos tiesu ekspertu reģistrā.

Tādējādi tiktu izslēgta vajadzība Uzņēmumu reģistra valsts notāram reģistrācijas procesā vērtēt eksperta kvalifikāciju.

Tas pats attiecināms uz ārvalsts ekspertu. Uzņēmumu reģistra valsts notāram nav pienākums izpētīt, kāda sertifikācijas kārtība ir attiecīgajā ārvalstī un vai ārvalsts persona, kas uzdodas par ekspertu ir šo eksperta sertifikātu saņēmusi.

Papildus uzsver, ka norādītie 99 % ir pamats secinājumam, ka izskatāmā tiesību norma ļoti labi strādā un sevi attaisno.

Maira Čentoricka norāda uz grūtībām saņemt objektīvu ekspertīzes slēdzienu - katra puse ekspertīzei iesniedz atšķirīgus salīdzinošos parakstu paraugus, līdz ar to vairumā gadījumu šādā situācijā ekspertu atzinumi būs pretēji, jo eksperti nestrādās ar vienādu salīdzinošo materiālu. Tā ir problēma arī tiesās. Ja ir nepieciešama objektīva ekspertīze, iespējams ir nepieciešami grozījumi likumā „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru”, piešķirot Uzņēmumu reģistram pilnvaras pieprasīt abām pusēm parakstu paraugus, ko kopā ar izpētāmo materiālu nosūtīt ekspertīzes veikšanai. Jāņem vērā, ka Administratīvā procesa likuma 59.pants nosaka, ka iestāde administratīvās lietas izskatīšanas laikā iestāde vai iegūt informāciju, izmantojot visas tiesiskās metodes, t.sk., ekspertu palīdzību, bet Valsts pārvaldes iekārtas likums nosaka iestāžu sadarbības principus, pamatojoties uz ko Uzņēmumu reģistrs varētu lūgt veikt ekspertīzi, saņemot informāciju par iespējamo paraksta viltojumu.

Par izskatāmo jautājumu pēc būtības - Tiesu ekspertu likums nosaka, ka tiesu eksperti sniedz atzinumus gan kriminālprocesā, gan civilprocesā, gan administratīvajā procesā. Tiesu ekspertu reģistrs tika radīts, lai atvieglotu tiesas procesu procesa virzītājam. Proti, ir iespēja pārliecināties, ka eksperts ir iekļauts tiesu ekspertu reģistrā, tātad ir kompetents un valsts par viņu atbild. Šo pašu vajadzētu attiecināt uz Uzņēmumu reģistru, ka valsts notārs ņem vērā tiesu ekspertu reģistrā iekļauta eksperta atzinumu. Uzsver, ka nav pamata apgalvojumam, ka Latvijas Neatkarīgo ekspertu asociācijas speciālistiem trūkst kompetences. Taču Uzņēmumu reģistram nav iespējas šo speciālistu kompetenci pārbaudīt. Tāpat šīs asociācijas speciālisti nenes nekādu atbildību. Tāpēc Uzņēmumu reģistram, veicot izmaiņas reģistru ierakstos, jāņem vērā tiesu ekspertu reģistrā iekļauto ekspertu atzinumi.

Kas attiecas uz ārvalstu ekspertu atzinumiem – ir tāda Eiropas tiesu ekspertu iestāžu asociācija, kuras mājas lapā (www.enfsi.eu) ir atrodamas 56 ekspertiestādes no 33 valstīm, kas ir tās biedri. Arī Valsts tiesu ekspertīžu birojs ir minētās asociācijas biedrs. No šīs asociācijas ir iespēja saņemt informāciju, vai attiecīgajā valstī interesējošais eksperts ir valsts atzīts, proti, pielīdzināms Latvijā valsts atzītam ekspertam. Tāpēc gadījumos, ja Uzņēmumu reģistrā ir iesniegts ārvalsts eksperta atzinums, informāciju par ārvalstu eksperta statusu, kvalifikāciju utt.

Uzņēmumu reģistram var sniegt Valsts tiesu ekspertīžu birojs. Par Igaunijas un Lietuvas ekspertu sarakstiem informācija ir publicēta attiecīgo valstu Tieslietu ministriju mājas lapās.

Sandis Karelis secina, ka ekspertu loks ir konkretizējams - tikai valsts atzītu ekspertu atzinumi (tajā skaitā arī ārvalstu atzītu ekspertu, kuru statusu un kvalifikāciju ir iespējams pārbaudīt, atzinumi) var tikt uzskatīti par nepārprotamiem pierādījumiem likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra” izpratnē.

Sanāksmi pasludina par slēgtu.

Sanāksmi slēdz plkst. 16.00

Sanāksmes vadītājs

S.Karelis

Protokoliste

S.Ozoliņa